

LAKIALOITE 22/2012 vp

Laki rikoslain 2 a luvun 6 §:n 4 momentin kumoamisesta

Eduskunnalle

Rikoslain 2 a luvun säännöksistä ilmenee, että sakkoon tuomitulle, jolta sakkoa ei ole saatu perityksi, on pääsääntöisesti määrättävä maksamattoman sakon sijasta muuntorangaistuksena vankeutta. Vuonna 2008 säädetyllä rikoslain sanotun luvun 6 §:n muutoksella (578/2008) poistettiin muuntorangaistusmahdollisuus kokonaan, jos sakko on määrätty rangaistusmääräysmenettelyssä. Muutoksen varsinaisena tarkoituksena on ollut vähentää valtiolle vankeusrangaistusten täytäntöönpanosta aiheutuvia rahallisia kustannuksia.

Kyseinen rangaistusmääräyssakkoja koskeva lainmuutos on osoittautunut monella tapaa kriminaalipoliittisesti ja yhteiskunnallisesti epäonnistuneeksi. Tieto vankeusrangaistusuhan poistumisesta levisi lainkuuliaisuudesta piittaamattomalle ainekselle nopeasti. Nopeasti oivallettiin, että rikoksen tekijälle ei enää aiheudu mitään haitallista seuraamusta yhteiskunnan taholta sellaisista vähäisistä rikoksista, jotka vallitsevan käytännön puitteissa käsitellään melkein aina rangaistusmääräysmenettelyssä. Olihan muuntorangaistusuhka eli vankeusuhka siis poistettu, ja mitä rangaistusmääräyssakon pakoperimiseen ulosoton keinoin tuli, kyseiset ainekset olivat ja ovat todellisen tai näennäisen varattomuutensa takia tosiasiallisesti myös ulosoton ulottumattomissa.

Rangaistusmääräysmenettelyssä kirjoitetut sakkolaput saatettiinkin näin ollen repiä kappaleiksi vaikkapa sakkolapun kirjoittaneen viranomaisen edessä, ja tämä erittäin epätydyttävä

tilanne jatkuu. Erityisesti sellaiset myymälävarkaudet, joita lainsäätäjän tekemän sanavalinnan johdosta kutsutaan vähättelevällä rikosoikeus-termillä näpistys (rikoslain 28 luvun 3 §), ovat varoittava esimerkki lainsäätäjän epäonnistuneen kriminaalipolitiikan seurauksena syntyneestä seuraamusvapaasta rikollisuudesta. Lainsäätäjä on siis tosiasiallisesti synnyttänyt sallitun rikollisuuden alueen, jota lukuisat tapa- ja ammattirikolliset osaavatkin jo käyttää hyväkseen.

Kuvatun epäonnistuneen lainmuutoksen seurauksena on ollut vakava häiriö yleisen lainkuuliaisuuden ylläpitämälle yhteiskuntamoraalille. Kansalaisten lainkuuliaisen valtaenemmistön on ollut mahdoton ymmärtää lainsäätäjän harjoittama rikollisuuden suosintaa jo sinänsä ja lisäksi toissijaisesti siksikin, että kyseisten lainsäätäjän erityissuojelusta nauttivien rikollisten aiheuttamat kauppahävikit ja muut kustannuslisäykset (kuten vartijapalveluiden ostot) ovat tulleet siirretyiksi niihin hintoihin, joita lainkuuliaiset kansalaiset joutuvat maksamaan. Sanotut lisäkustannukset ovat arvioitavissa vuositasolla kymmeniksi miljooniksi euroiksi.

Sanotusta epäonnistuneesta lainmuutoksesta on lisäksi ollut haittaa jopa erälle osalle niitä pikkurikollisia, joilta vankeusrangaistusmahdollisuus kerrotuin tavoin poistui rangaistusmääräyssakoista. Kyseessä ovat ne päihderiippuvaiset ja näihin verrattavat henkilöt, joille aikaisemmat lyhytaikaisetkin vankilaokeskelut olivat merkinneet positiivista elinolosuhteiden muu-

tosta. Pääsiväthän he asunnottomuuden ja päihdeongelmien leimaamista oloistaan edes joksikin aikaa sellaiseen ympäristöön, missä lämpimät ja siistit asuinolosuhteet sekä hyvätasoiset ateria- ja lääkintäpalvelut ovat yhdistyneet edes jonkinasteiseen, vaikkakin lyhyeen katkaisuhoidon ja muuhun päihdehuoltoon. Nyt ei enää ole edes näitä lyhytaikaisia etuja, kun yhteiskunta on hylännyt heidät kadulle.

Tarvittava lainmuutos on saatavissa aikaan kumoamalla rikoslain 2 a luvun 6 §:n kyseinen, lailla 578/2008 säädetty 4 momentti eli pykälän viimeinen momentti kokonaisuudessaan. Mitään uutta momenttia sen tilalle ei tarvita, ei esimerkiksi sellaista, joka sanotussa lainkohdassa oli lainmuutoksen 68/2007 tuloksena lainmuutokseen 578/2008 asti. On nimittäin huomattava, että tuomioistuimelle jää muuntorangaistuksen määräämisen ja määräämättä jättämisen suhteen edelleenkin se joustava kriminaalipoliittinen

harkinnanvara, jonka 2 a luvun 6 §:n 1 momentti (550/1999) sisältää, myös ottaen huomioon sanotun luvun 5 §:n 5 momentti. Samoin on huomattava, että sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 28 §:n mukaan, sellaisena kuin pykälä on laissa 462/2011, syyttäjä saa erinäisistä kohtuus- ja muista vastaavista tapauskohtaisista syistä jättää vaatimatta muuntorangaistuksen määräämistä maksamattoman sakon sijaan. Joustovaraa lievään suuntaan siis riittää.

Lain voimaantulosäännöksessä on syytä todeta, että ehdotettu muuntorangaistussääntely ei ulotu takautuvasti rikkomuksiin, jotka ovat tapahtuneet ennen lain voimaantuloa, vaikka rangaistusmääräys sellaisen rikkomuksen osalta annettaisiinkin vasta lain tultua voimaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

rikoslain 2 a luvun 6 §:n 4 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan rikoslain (39/1889) 2 a luvun 6 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 578/2008.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Tätä lakia ei sovelleta ennen lain voimaantuloa tapahtuneesta rikkomuksesta rangaistusmääräysmenettelyssä annettuun sakkorangaistukseen.

Helsingissä 25 päivänä toukokuuta 2012

Tom Packalén /ps
Kari Tolvanen /kok

Ismo Soukola /ps
Reijo Hongisto /ps

Jussi Niinistö /ps
Arja Juvonen /ps
Ville Vähämäki /ps
Lea Mäkipää /ps
Martti Mölsä /ps
Juha Väättäin /ps
Ritva Elomaa /ps
Pentti Oinonen /ps
Kaj Turunen /ps
Kauko Tuupainen /ps
Juho Eerola /ps
Pirkko Mattila /ps
Laila Koskela /ps
Anne Louhelainen /ps
Kimmo Kivelä /ps
Timo Soini /ps
Mika Niikko /ps
Jari Lindström /ps
Vesa-Matti Saarakkala /ps
Maria Lohela /ps
Olli Immonen /ps
James Hirvisaari /ps

Hanna Mäntylä /ps
Johanna Jurva /ps
Markus Lohi /kesk
Sauli Ahvenjärvi /kd
Markku Mäntymaa /kok
Sampsa Kataja /kok
Kalle Jokinen /kok
Jukka Kopra /kok
Aila Paloniemi /kesk
Antti Kaikkonen /kesk
Jaana Pelkonen /kok
Anssi Joutsenlahti /ps
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Reijo Tossavainen /ps
Pietari Jääskeläinen /ps
Osmo Kokko /ps
Pentti Kettunen /ps
Jussi Halla-aho /ps
Lauri Heikkilä /ps
Teuvo Hakkarainen /ps
Esko Kurvinen /kok
Esko Kiviranta /kesk